

ในสมัยเจ้าเมืองยะหริ่ง (นิโวะ) มัสยิดแห่งนี้ ชาวบ้านยังไม่ได้ใช้เป็นที่ประกอบศาสนกิจ มีต้นไม้ขึ้นรอบๆ ตัวอาคารมัสยิดโดยเฉพาะต้นมะขามขนาดใหญ่ที่มีความแปลก คือ กิ่งหนึ่งยื่นไปทางตัวอาคารของมัสยิด ฝักมะขามมีรสหวาน ในขณะที่กิ่งที่ยื่นออกไปนอกตัวอาคารมัสยิด ฝักมะขามจะเปรี้ยว

ในสมัยนั้นชาวบ้านจะประกอบศาสนกิจและพิธีกรรมทางศาสนาที่ บาลาเซาะห์ (มุซอลลา) อยู่ใกล้กับตัวมัสยิดทางทิศใต้ ปัจจุบันเป็นที่ตั้งแท่งค้ำน้ำประปาของมัสยิด

การทำมาหากิน ข้อมูลที่ได้จากคนบางปู คนตันหยงลูโล๊ะ เล่าว่าคนรอบอ่าวส่วนใหญ่จะทำประมงในอ่าวไทยมากกว่าในอ่าวปัตตานี เช่น อวนล้อมปลาทุกับเรือกอและ สันนิษฐานว่าอาจจะเป็นเหตุผลสำคัญที่ดึงดูดความสนใจคนฝั่งตรงข้ามมาตั้งถิ่นฐานบนปลายแหลม เพราะถ้าจะทำประมงในอ่าวปัตตานีก็ไม่จำเป็นต้องย้ายอยู่ที่ปลายแหลมอย่างถาวร ในขณะที่เดียวกันก็มีความเหมาะสมกับการออกทะเลทั้ง ๒ อ่าวสามารถทำประมงได้ตลอดทั้งปี ทั้งในยามมรสุม ซึ่งไม่สามารถทำประมงด้านอ่าวไทยได้ ก็จะทำในอ่าวปัตตานี เช่น *ปูกระยาริง*

ชาวบ้านคาโตะในอดีต ประกอบอาชีพเหมือนกับชาวประมงรอบอ่าวทั่วไปคือ *ปูกระยาริง* ในอ่าวปัตตานีและอวนล้อมปลาทุด้านอ่าวไทย เป็นหลัก แต่ปัจจุบันทรัพยากรสัตว์น้ำลดลง ทำให้คนคาโตะต้องดิ้นรนหาทางออก ด้วยทุกวิถีทาง เช่น เป็นพนักงานล้างจาน พนักงานหน้าร้าน พนักงานทำน้ำชา พนักงานทำอาหาร ในร้านดัมยังก์งในประเทศมาเลเซีย

ไปกรีดยางที่ประเทศมาเลเซีย ในอดีตไม่เคยมีปรากฏการณ์ว่า ชาวประมงไปทำสวนบนภูเขาและยังมีชาวบ้านกลุ่มหนึ่งย้ายถิ่นไปทำสวนที่นราธิวาส ชาวบ้านผู้หนึ่งบอกว่า การไปรับจ้างกรีดยางที่ประเทศมาเลเซีย นั้น รู้แล้วว่าลูกๆ จะขาดโอกาสทางการศึกษา แต่จำเป็นต้องไป อย่างน้อยๆ กลับมาได้รดักยานยนต์ใหม่ ถ้าทำงานในอ่าว ๑๐ ปี ก็ไม่มีโอกาสได้ และยังพูดทิ้งท้ายว่า ได้เงินจากการกรีดยางมากกว่าออกทะเลก็จริง แต่ในใจคิดเสมอว่า การออกไปทำงานข้างนอกจะกลายเป็นอนาคตที่มีคมนของลูกๆ

รับจ้างในโรงงาน เป็นทางที่ผู้หญิงในหมู่บ้านเลือกทำ เพื่ออนาคตของครอบครัวและลูกๆ ผู้หญิงบางคนบอกว่าทำงานโรงงานเป็นเวลา ๑๕ ปี แล้วรู้สึกเบื่อ แต่ถ้าออกมาอยู่บ้านไม่รู้ว่าจะทำอะไร

ชาวบ้านคาโตะที่ยังทำประมงอยู่นั้น ต้องเพิ่มเครื่องมือให้มีทุกอย่างเพื่อรองรับสัตว์น้ำที่เข้ามาในอ่าวที่ไม่เป็นตามฤดูกาล ในอดีตชาวบ้านเตรียมเครื่องมือประมงให้พร้อมตามฤดูกาลหรือใช้เครื่องมือที่ไม่ค่อยดี เช่น

ระวะกุง แรงคน (ไม่มีแล้วประมาณ ๑๕ ปี)

ปูกระยาริง (ไม่มีแล้วเฉพาะที่คาโตะประมาณ ๑๕ ปี)

อวนลากปลาเก๋า แรงคน (ไม่มีแล้ว ประมาณ ๑๕ ปี)

4. ระวะ หรือขีปี่สีกึง (อดีต)

เป็นเครื่องมือจับปลาและกุ้งที่ใช้คนในการรุน เพื่อให้สัตว์น้ำเข้ามาของปากระวะประมาณ 1.5 เมตร ความยาวจากปากระวะถึงตุ่จวนประมาณ 4 เมตร คันรุนใช้ไม้ไผ่ 1 คู่ ยาว 5 เมตร ใช้เรือขนาด 5-6 เมตร กว้าง 1 เมตร การทำประมงใช้ลูกเรือ 1 คนต่อลำ ความลึกของน้ำในการรุน 1 เมตร

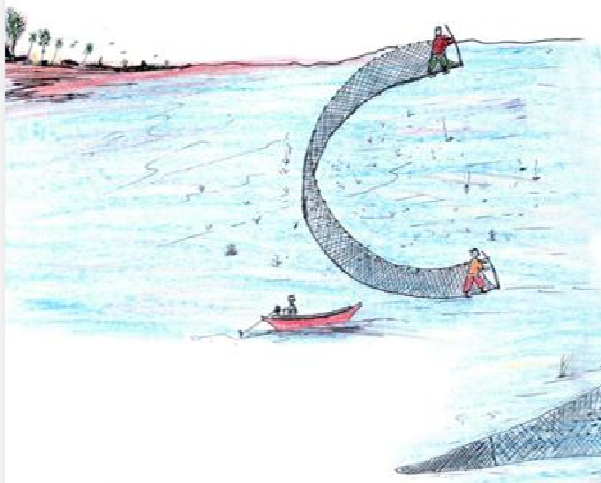

4. อวนรุน (ปัจจุบัน)

อวนรุน คือ เครื่องมือประมงที่ใช้อวนลักษณะคล้ายๆ กุ้งจับสัตว์น้ำ โดยวิธีใช้เครื่องยนต์ลากไปข้างหน้า คันรุนสมัยก่อนใช้ไม้ไผ่หรือไม้เล้าไจน ปัจจุบันเปลี่ยนใช้คานเหล็กไฮดรอลิกแทน จะทำการประมงแถบอ่าวไทย เรือประมงอวนรุนใช้เรือขนาด 4*20 เมตร เครื่องยนต์ขนาด 200-350 แรงม้า จะมีวิทยุสื่อสาร เครื่องมืออวนรุนประกอบด้วย คันรุน 1 คู่ ความยาว 2 เท่าเรือ คันเหล็กเส้นผ่าศูนย์กลาง 25 ซม. นำมาเชื่อมต่อกับความกว้างของปากอวนในการรุน 20-30 เมตร ลูกเรือ 5-7 คน

3. อวนลากคนปูกระยาจิง (อดีต)

เป็นการทำประมงพื้นบ้าน ใช้แรงงานคน 3 คน แร่งานคนจะใช้ในการลากอวนไปข้างหน้า เพื่อให้สัตว์น้ำที่อยู่ข้างหน้าเข้าอวน แล้วจึงทำการล่อเข้ามาใกล้และกู้ขึ้นเรือ อวนลากคนส่วนใหญ่ใช้อวนตาถี่ ระดับน้ำในการลากประมาณ 1-1.5 เมตร ขนาดเรือ 18*7 เมตร

3. อวนลากคู่ (ปัจจุบัน)

อวนลากคู่ทำการประมงโดยใช้เรือยนต์ 2 ลำ ในการลาก การลากจะต้องรักษาระยะห่างและความเร็วให้เท่ากัน เรือทั้ง 2 ลำ ยาว 19-25 เมตร ใช้เครื่องยนต์ 150-550 แรงม้า เรือส่วนใหญ่ใช้เครื่องยนต์ไอซาร์ เพื่อล่อปลา JPS (ดาวเทียม) เรดาร์ และวิทยุสื่อสาร เครื่องมืออวน ความกว้างของปากอวน 30-40 เมตร จากปลายปากถึงกันอวน 40-50 เมตร ลูกเรือลำแม่ 10-15 คน และลำลูก 3 คน

